

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGY. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ BUDAPESTEN
IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület“ tagjai ingyen kapják

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Országháztér 11. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

Válasz.

Nagy érdeklődéssel olvastam a pancsovai halászoknak ezen lap előző számában közölt panaszát és ahhoz fűzött kívánságait. Följajdulásukat értem és természetesnek találok annál fogva, mert a halászati törvénynek az ipart korlátozó intézkedései őket sújtják legközvetlenebbül. Ámde mint az éremnek, ennek a kérdésnek is két oldala van; azok közül az egyik, az, a melyet ők teljesen elhallgattak, egyenesen közérdekű s így nagyon is szükséges minél inkább megvilágítani, valamint annak kapcsán panaszosok érveit a tények világába állítani

Régi tapasztalat, hogy minden új eszme, avagy intézmény — legyen azok közhasznúsága még oly világos — a mint a gyakorlati élet sokszor kicsinyes útjára kerül, az emberek elfogultságával találkozik. Alapuljon ezen elfogultság akár tudatlanságon, akár tájékoztatlanyságon, avagy pedig maradiságon, bizonyos, hogy a legszebb eszmét vagy a legjobb intézményt csak azzal sikerül életképesé tenni, ha az elfogultságszülte balvéleményeket szívós kitartással eloszlatni igyekszünk.

Sajnos, a halászat terén különösen gazdagon burjánznak a balvélemények, mert a multakból eredő helytelen nézetekhez ugyancsak ragaszkodnak az e téren bőven kínálkozó ú. n. „szakértők“. Ha csak valamelyest ért is valaki a halfogáshoz, menten szakértőnek gondolja magát nemcsak a halfogás dolgában, de még a haltenyésztés és a halgazdaság körébe vágó kérdésekben is. Persze azt még csak nem is sejti, hogy a halfogás csak afféle részlet a halgazdaságban, mint például az aratás a mezőgazdaságban, vagy a szüret a bortermelésben, mivel a halászat modern értelemben szintén *rendszeres termelés*, a melyik elméleti alapon nyugvó gyakorlat szerint végzi a talaj termőerejének halhús alakjában való kihasználását. Nos, ebben a szakkerületben a gazda szakértelmének és munkásságának javarésztét a vizeknek és a termelendő halaknak cél tudatos gondozása köti le, éppen úgy, a mint

hivatkozott két termelési ágánál is a talajnak a termelendő növények természete és igényei szerint való előkészítésére és karbantartására esik a fősúly. Hiába jártas tehát valaki a halfogásban, abból még egyáltalán nem következik a halgazdasági vonatkozások megítélésére való képessége és hivatottsága. Már pedig a halászati törvény hatásának, valamint levélírók által felvetett kérdéseknek érdemben való elbírálásánál, éppen a halgazdasági szempontok mértékadók.

A pancsovai halászok egyenesen a törvény hibáinak tulajdonítják a halászati iparnak pangását, a haláraknak a fogyasztást korlátozó emelkedését, a külföldi hal beözönlését és azt, hogy a kormány évről-évre nagy összeget fordít a mesterséges haltenyésztésre. Mindez pedig szerintük azért van így, mert kiöntéses helyeken a törvény lehetővé teszi, hogy nem a halászok, hanem a birtok tulajdonosai halászzsanak, ellenben a halászoknak megtiltja, hogy ilyen helyeken mesterségesen visszatartsák az ott született halakat, miáltal e halak Romániába jutnak; és végül, mert a magyar hatóságok szerbiai halásznak is adnak engedélyt a halászat üzéséhez.

Vegyük tehát sorra ezeket az állításokat egyenként.

Hogy a hal drága, drágább, semmint a közfogyasztás érdekében kívánatos, sőt indokolt, az kétségtelen. Ámde drágasága nem új dolog, mert hiszen régen halható az a panasz, hogy a hal valóságos luxusczikk, s az mindjobban kiszorul a polgárság háztartásából. Hasonló a helyzet más országokban is, a mi kétségtelenné teszi, hogy ennek oka egyebütt van, mint a hol a pancsovai halászok gondolják. Egyszerű és természetes oka a halárak emelkedésének az, hogy *szükségletünk növekszik*, ezzel szemben pedig *a kínálat csökken*, vagy legalább is nem emelkedik eléggé. Tudjuk, hogy a tökéletes közlekedési eszközök révén ma olyan vidékeken is fogyasztanak halat, a hová gyors romlandósága miatt hajdanába el nem juthatott. Ennek ellenében a közvizek halállománya egyre pusztult s így lassanként odajutottunk, hogy *saját termésünk nem fedezi szükségletünket*. Más szóval hal dolgában *behozatalra* szorulunk, mit

a kereskedelem közvetít, szállítván onnan, a hol felesleg kínálkozik.

A vizek néptelenedésének nyomában a halászati ipar is szemlátomást pusztult. Dekadenciája főleg a múlt század 60—70-es éveiben volt szembeötlő, bizonyosságul annak, hogy nem a törvény folytán, hanem jóval előbb vált az akuttá és pedig ugyanazon okok eredményeként, a melyek a halállomány apadását előidézték.

Nem szűkös helyi szempontokból bírálva a dolgokat, *hazai haltermelésünk felvirágoztatása* lehet csak az orvosság, a melyikkel úgy a halarak apasztásán, mint a halászati ipar mai nyomasztó helyzetén alaposan javíthatunk. E tekintetben pedig két irányban haladhatunk, nevezetesen ha *természetes halászatunkat minél intenzívebb irányban reorganizáljuk és ha a mesterséges haltenyésztést lehetőségig kifejlesztjük.*

Az elsőt illetőleg azonban nem téveszthető szem elől, hogy a haladó kultúra nyomán a halak megélhetését illetőleg támadt hátrányok új helyzetet teremtettek, olyant, a mely a multhoz képest lényegesen csökkentette a vizek haltermő erejét. Ezt megszüntetni nem lehet, legfeljebb csak ellensúlyozni, minélfogva az sem lehet kétséges, hogy teljes lehetetlen vizeink egykori halbőségét visszaállítani, hanem csak az lehet természetes halászatunk célja, hogy a vizekben termő természetes haltáplálékot a viszonyokhoz mérten mentől értékesebb halhússá változtassa.

Ezen szűkebb korlátok között is jelentős közgazdasági feladat sikeres megoldását tartva szem előtt, nagy tévedés volna azt hinni, hogy a halászatnak korlátok nélkül való üzése mellett is sikerül célját érni. Említettük már a vizek haltermőerejének megfogyatkozását. Ezt a bajt még inkább fokozza a vizek minőségének oly irányban való hanyatlása, hogy a vízszabályozási munkálatok, főleg az ármentesítések következtében a halakat mesterségesen elzártuk a legjobb ív- és táplálkozóhelyektől s így természetes felújulásukon ejtettünk csorbát. Csakis mesterséges úton lehet ezt pótolni, évről-évre gondoskodva a megfelelő haltenyésztéről. Ámde ennek az anyagnak védelme érdekében kiváló gond fordítandó továbbá azoknak addig való óvására is, a míg piaczképes fejlettségre tesznek szert. Más szóval a halvédelem elvei szigorúan megállapítandók és végrehajtandók, már csak azért is, mert azt az üzem biztonsága és azzal együtt az iparos-halászok érdeke is követeli.

Nagyon jól tudom, hogy a halvédelemnek most érintett módja a gyakorlati alkalmazásában sok és nehéz akadályba ütközik. Mindenekelőtt végtelen nehéz az egymással élesen ütköző köz- és magánérdek között úgy határt vonni, hogy a törvényes tilalom hivatása és rendeltetése mellett a magánérdek ne károsodjon. Az összeegyeztetés annál nehezebb, mert a közvetlen érdekelték részéről kellő szakértelem bírásán kívül még méltányosságot és önzetlenséget is követel. Már pedig vajmi ritka halász kész saját érdekét a közének alárendelni olyankor, a mikor halfogásról van szó. Pedig a ki ezt önként nem teszi, az mindig károsítottnak érzi magát és a törvényt okolja érte.

Tanulságos és jellemző példa erre az, a mit a levél okfejtésként elének tár. E szerint a törvénynek igen nagy hibája az, hogy árvizek kiöntéseiben (2. §.) a halászati jogot annak tulajdonaként állapítja meg, a kié a víz által borított terület; nemkülönben, hogy ugyanezen szakasz a halaknak a kiöntésekből az anyamederbe való visszatérésének mesterséges úton való megakadályozását megtiltja. Noha nem mondják, azt kell hinni, hogy a

levélírókat csak az elégítené ki, ha a törvény a kiöntésekben való halászatot, valamint az ezzel járó haszonnak ellenérték nélkül való élvezetét, az anyamederben jogosult halászra bízta volna. De talán még ez sem elég nekik, mert hiszen azt is nehézményezik, hogy a törvény megfosztja őket a barák és fokoknak eddig szokásos elzárásától és az ezzel kapcsolatos azon előnyöktől, hogy így mások területén minél tovább tartsák a halakat s aztán pedig az utolsó fiáig valamennyit kifoghassák. Ekkora önzetlenséget és az idegen tulajdon iránti tiszteletet látva, már az sem lepne meg, ha a halászok egyfűst alatt az árvízborította terület birtokosával szemben az állítandó lészák vagy prisztorok költségeinek megtérítését, illetőleg ehhez való igényüknek a törvény által leendő biztosítását követelnék!

A kiben csak egy szikrányi méltányosság él, bizonyára helyesli a törvény idézett rendelkezését, valamint az ennek alapjául szolgáló azon gondolatot, hogy ilyen módon az árvíz révén károsult birtokosok legalább a halászat értékével kárpótoltassanak valamennyire. Ezen elvi alapon állva, szakszerűségi szempontból a bérlő kárrol csak ott beszélhet, a hol az árvizes terület tulajdonosa, kifejezetten a bérlő tulajdonát képező halakat fogdossa. Mondanunk sem kell, hogy ez a helyzet csak ott állhat elő, a hol a bérlő haltenyésztéssel kimutathatólag foglalkozik, nem pedig a Dunából az ártérre vonult halakra s azok ivadékára spekulál. Megállapítjuk, hogy az előbbi esetben az 1908. évi márczius hó 2-án 86,768/907. sz. a. kiadott miniszteri rendelet már régen szabályozta ezt a kérdést olyanformán, hogy minden olyan esetben, a mikor szigorúan magántulajdont képező halaknak idegen területre való menekülésének megakadályozásáról van szó, a hatóság megengedni tartozik a törvény által tiltott rekeszeknek felállítását s csupán az orvhalász által alkalmazott, kizárólag az anyamederből való, azaz köztulajdont képező halaknak zsákmányul ejtésére szánt rekeszek és elzárások állítására vonatkoztatja a törvényes tilalmat. Nyilvánvaló tehát, hogy az ártéren tenyésztett halak elmenekülése és ebből eredő károsodás ellen mindenki védekezhet. Ha pedig istenadta számba menő halakról lehet csupán szó, akkor meg ne feledjük, hogy azok voltaképpen és igazság szerint mindazok tulajdona, a kik területtel járultak e halak fejlődéséhez. Sőt a helyzetből folyó körülményeknél fogva, azokat illetőleg, a bérlők mindenkor előnyben vannak az árvízborította területek tulajdonosaival szemben annyiban, hogy az árvíz és ezzel együtt az utóbbiakra nézve a halfogás lehetősége többnyire csak ideig-óráig tart, továbbá, hogy a kiöntésekből való halak előbb-utóbb föltétlenül a mélyebb fekvésű és a bérlők által bérben bírt területekre jutnak, a hol ők természetesen kizárólagos tulajdonosaivá válnak a halaknak.

A mi már most az árterekről levonuló halak akadályozására, más szóval a fokoknak és baráknak elzárására vonatkozó tilalmat illeti, ahhoz, a mit az előzőekben mondottunk, kiegészítésképpen csak azt kell még hozzáfűznünk, hogy a hivatkozott rendelet disztingciója szerint az elzárás lehetséges ugyan, de mindenkor csak hatósági engedelemmel s a hatóságnak kötelessége gondoskodni arról, hogy az elzárás ne szolgálhasson a köztvízi halászat rovására elkövethető visszaélés eszközeül.

Különben a helyzet tökéletes tisztázásához felemlítendő az is, hogy a halak természetes felújulása szempontjából kétségkívül igen nagy jelentőségű dunai nyílt árterek szerepe, erősen hanyatlóban van s néhány

év alatt előreláthatólag végleg megszűnik. Mint a felső szakaszon már megtörtént, az alsó szakasz mentén is folynak az ármentesítési munkálatok. Így a Zsivasziget ármentesítése már kivétel alatt áll, a Borcsa és Pancsova közti hatalmas rétság eltöltéséhez tárgyában pedig az érdekeltség szervezkedése folyik. Így aztán csak rövid idő kérdése, hogy az alsó Duna halászatának gazdasági kihasználását az eddigiektől teljesen elűtő alapra fektessük.

Nagy súlyt látszik vetni a levél bizonyos külföldi vonatkozásokra, mert az ebből eredő károsodásuk megszüntetése végett, egyenesen a fogási tilalmak eltörlését követeli. Szerinte a dunamenti rétségen termő halakat azért kell fogni, mert a Dunába kerülve vagy a csukáknak és a többi ragadozóknak válnak táplálékává, vagy pedig leviszi őket a víz Romániába, ahonnan a dunai ismeretes zuhatagok miatt soha többé vissza nem térhetnek. Románia mai halgazdagságának a forrását is abban látja, hogy mi tenyésztjük részére a halat. Nos, ez is csak afféle dajkamese, melyet tájékozatlanság érlelhet komoly állítással.

Tudvalevőleg az Alsó-Dunán a halászatról szóló 1888: XIX. t.-cz., a Romániával kötött halászati egyezményt tartalmazó 1907. évi II. t.-cz.-kel egyidejűleg: 1907. évi márczius hó 6-án lépett hatályba. Addig a Drávatoroktól lefelé terjedő szakaszon semmiféle korlátja sem volt a halászatnak s így a pancsovai halászok is kényük és kedvük szerint űzhették a halfogást. Egészen természetesnek találták addig, hogy fogási eredmények dolgában jó és rossz évek váltakoztak és általánosan azt vallották, hogy tartós, legalább nyárderekéig húzódó árvíz és meleg nyárelői időjárás hozza meg azt a biztos halszaporulatot, mely után legalább 1—2 évig gond nélkül élhet a halász. Ha azonban ez a két tényező elégtelenül vagy sehogy sem teljesült, akkor bizony mostoha idők következnek a halászokra, mert a hal megcsappan a Dunában. Ha jól emlékezem, éppen a törvény hatálybalépésének évében: 1907-ben alakult a helyzet oly kedvezően, hogy még a következő évben is meglátszott annak a hatása az alsó-dunai halászatoknál. 1909-ben ellenben részint idő-, még inkább pedig a vízjárás kedvezőtlenége miatt, az ívás sehogy sem sikerült s emiatt nagyon is érezhetővé vált a halhiány. Mivel azonban ekkor kezdte a hatóság is a törvény végrehajtását szigorúbban kezelni, az üzleti élelmesség menten a törvény terhére írta a halászati iparban beállt pangást.

Tárgyilagosan mérlegelve az ebben rejlő tanulságot, a pancsovai halászokkal szemben úgy vagyunk meggyőződve, hogy nekik ugyan sohasem lett volna alkalomuk a halbóssággal elégedettnek lenni, ha a Duna valószínűleg Romániába sodorta volna a magyar rétségeken termett ujnyi hosszúságú halivadékokat. Már pedig ekkor még nem keseregtek nyilvánosan a halászati ipar pangásán, biznyságául annak, hogy ezen érvet is a törvény végrehajtása érlelte meg bennök. Különben ennek kapcsán szóljunk mindjárt arról is, hogy a velünk szomszédos állam minnek köszöni azt a halgazdagságot, mely őt más államok szállítója avatja.

Mint tudjuk, Románia a Duna legalsó, mintegy 480 km. hosszú szakaszát bírja. Az ő partja lapos és mocsaras s ez utóbbiak közt a balparton a Balta Popi, a Zsezero, a Balta Mairu, a Zsezero Grecilor, a Lacu Boranu és a Zsezero Bratis, valamint a Fekete-tenger partján esők olyanok, a melyek több száz négyzetmérföldnyi halászó területet képviselnek. Valamennyit a Duna árvizei táplálják s így egészben véve ugyanazt a szerepet játsszák, mint hajdan a mi rétségeink. Nevezetesen

az áradó vízzel odavonuló dunai halak megívznak s a lankás, könnyen átnelegedő tavakban rohamosan fejlődnek. Ősszel pedig, a mikor a víz megapad s a halak a Duna felé igyekeznek, hatalmas rekeszekkel újtjukat állják s tömegesen fogják őket. Ilyenkor csakugyan annyi ott a hal, hogy az árú torlódása miatt ugyancsak potom pénzen igyekeznek rajtok túladni. Mint eme vázlatos képből látszik, ez az üzem teljesen azonos azzal, mi nálunk is szokásos volt a rétségeken. Valóság az, hogy a haltermelés semmibe sem kerül s a fogás is oly csekélységbe, hogy teljes lehetetlen e téren a románokkal versenyezni.

Nálunk az e fajta üzemet határozottan tiltja a törvény, a román viszonyok között azonban jogosultsága ellen kifogást tenni alig lehet. Tudnunk kell ugyanis, hogy nálunk a nagyobb vizeken, kizárólag az államnak van halászati joga s hogy ez azt házikezelésben hasznosítja úgy a Dunán, mint a vele összefüggő mocsarakban. Teljesen az ő kezébe van tehát letéve a vizek gazdasági kihasználása, a mit a halfogás mellett főleg azzal igyekszik előmozdítani, hogy a mértéken alóli halanyag visszaerősítésével gondoskodik a halállomány fenntartásáról.

Ennek folytán nálunk még csak fel sem merülhet az az érdekellentét, a melyik nálunk a nagyszámú halászati jogtulajdonos között, a szóbanforgó fogásmód használatát kizárja. Vegyük ezekhez még a tenger közelségében rejlő óriási előnyöket s tisztán áll előttünk, hogy addig, a míg a fennálló geológiai és vízrajzi helyzet gyökeresen nem módosul, némileg észszerű kihasználással a románok szinte kiapadhatatlan és oly olcsó halkincsnek vannak birtokában, a melyikkel sem mi, sem más állam nem versenyezhet.

A szerb viszonyokra való hivatkozás abban az értelemben, mint azt a levél írói alkalmazzák, szintén nem helytálló. A halászat gyakorlásának velük közös és egyöntetű elvek szerint való rendezése nemcsak nem felesleges, de elengedhetetlenül szükséges, ha a Dunán valamennyire is boldogulni akarunk. Nagyon jól tudjuk, hogy szerb szomszédaink partjai meredek és híjával vannak a halak természetes szaporodását kiváltóképpen szolgáló kiöntéses helyeknek. Ennélfogva mi is valljuk azt a nézetet, hogy az ő Dunarészük első sorban a magyar területen termelt és fejlődött halivadék révén népesül és népesülhet. Következésképpen ez a halak ama közismert tulajdonságának, a melyik szerint tartózkodásuk helyét életviszonyaik szerint szűkebb-tágabb határok között folytonosan változtatják. Egyáltalán nem alkalmazkodik tehát a hal a Dunát hosszában szelő politikai határokhoz, a miből az is kiviláglik, hogy úgy, mint a népesülés, az esetleges halpusztítás következményeit is egyformán megérzi mindkét fél. A tudatos kímélés és gondozás tehát mindkét szomszédnak vitális érdeke. Nos, a pancsovai halászok szerint a szerbek zsarolják a Dunát, mivel szemben nekünk kötelességünk saját halainkat megvédelmezni. Igaz; ámde mivel ők a védelmet úgy értelmezik, hogy mi se kíméljük, hanem kérlelhetetlenül fogjuk ki mindazt, a mi nálunk termelt, vagyis az állítólagos szerb pusztítás ellenében mi még nagyobb pusztítással felelünk: kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy ez a megoldás a lehető legveszedelmesebb, mert azzal saját dunai halászatunkat is tönkreteszszük. Ilyesmit csak a pillanatnyi hasznot kereső önzés sugallhat, nem pedig a higgadt megfontoltság.

Mi, a kik a halászatban fontos gazdasági célt látunk és eszközt arra, hogy a Duna medre által lekötött

hatalmas terület állandó hasznót hajtó módon értéksüljön, óva intünk a pancsovai halászok tanácsának követésétől, hanem számolva a fennforgó és egyre szaporodó akadályokkal, olyan eszközök alkalmazását véljük szükségesnek, a melyek az okszerű halgazdaság kifejlődését lehetővé teszik. Ennek legelső feltétele az, hogy a halászat üzése úgy határainkon belül, mint azon kívül is egységessé tétessék. Azaz a szerb halász is úgy foghassa a halat, mint a magyar és idővel mindkettő egyformán résztvegyen a termeléssel kapcsolatos költségekben is. Különböző államok polgáraitól lévén szó, nagyon természetes, hogy eme teendők jogi alapját csak nemzetközi egyezménynyel lehet megvetni. Tudomásunk szerint ilyen konvenczió a szerbekkel is már régen megkötött, náluk törvénybe is iktatott s rajtunk mult, hogy az eddig életbe nem lépett. Nevezetesen a mikor a magyar kormány e szerződésnek törvénybe iktatása iránt kellően intézkedni akart, szomszédainkkal megszűnt a vámegegyezés, majd későbbben még komolyabb politikai bonyodalmak keletkeztek s szünetelvény parlamentünk tevékenysége is, egész mostanig elmaradt a cikkelyezés. Reméljük azonban, még ez évben megtörténik s akkor elérjük azt, hogy a Dunának Dévénytől egész a Fekete-tengerig terjedő szakaszán egyöntetűvé lesz a halászat gyakorlása, mert egyrésztől a köztünk és Románia, továbbá Romániának Szerbiával, aztán Bulgáriával és Oroszországgal kötött, hatályban álló egyezményei ugyanolyan halászati tilalmakat állapítanak meg, mint a minők elérésére mi is törekszünk. Csak ezzel jutunk birtokába annak az alapnak, a melyikről szomszédainkkal szemben esetleges visszaélések megtorlását követelhetjük. Ma teljesen híjával vagyunk ilyennek.

A magyar hatóságok ellen szerbiai halászok részére adott halászati engedély miatt tett kifogást illetőleg, legelső sorban utalunk az 1888: XIX. t.-cz. 67. §-ára, mint a melyik megszabja, minő esetekben lehet a helyi hatóságnak a halászejegy kiszolgáltatását megtagadni. Noha ez a külföldi honosságot nem említi gátló akadályként, tudunk esetet, a midőn egy alsó dunavidéki halászati bérlő, a kormánynál éppen amiatt emelt panaszt, mert a helyi hatóság egyenesen, megtagadta szerbiai halászok részére segédmunkás halászejegyek kiállítását. Az illető panaszában egyenesen azt állította, hogy a hatóság jelzett magatartása óriási módon sérti a halászati ipart, mivel a szerbiai halászok a magyar vállalkozók részére, a magyarnál sokkal olcsóbb munkakerőt képviselnek.

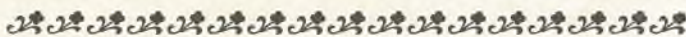
Ezek után még a mesterséges haltenyésztésről óhajunk röviden megemlékezni és annak mibenállásáról a pancsovai halászokat az övéknél jobb értesültség alapján tájékoztatni.

A föntiekben érintett mostoha viszonyok folytán nem remélhető, hogy halfogyasztásunkat természetes vizeink tökéletesen kielégíthessék. Hiszen a halfogyasztás ma még sokkal is szerényebb keretek között folyik, semhogy a magyar lakosság ebbeli képességének teljét elérte volna. Meggyőződésünk szerint ettől igen nagyon messze vagyunk, olyannyira, hogy belátható időnkig a haltermelőnek nincsen mit tartani túltermeléstől. A halárú kelendősége biztos, magas ára folytán pedig a haltermelés jól jövedelmező foglalkozás, minélfogva csak tájékozatlanok csodálkozhatnak azon, ha a kormány ezen termelési ágat terjeszteni igykszik. Azt előmozdítani annál is több oka van, mert a tógazdaság alkalmazásában rendkívül szerény, beéri olyan silány minőségű, nedves, szikes vagy más bajban szenvedő

területekkel, a melyek egyéb gazdasági művelésre alkalmatlanok. Ilyen értelemben valósággal talajjavítás számba megy a halasgazdaság s mert a befektetett tőkét jól gyümölcsözteti, nem csoda, hogy a gazdák szívesen élnek ezzel az eszközzel. Ma már több, 1000 holdon felüli tógazdaság is akad és számos olyan, a melyiknek kiterjedése 100—200 holdra rúg. Együttesen 13,000 k. holdat meghaladja az a terület, melyet haltermeléssel hasznosítanak. Hogy minő haszonnal? az kitetszik abból, miszerint évenként mintegy 2 milliom korona értékű halat, leginkább élő pontyot, czompót és süllőt adnak onnan piacra. Ezekből tehát láthatják a levélírók, hogy a mesterséges haltenyésztésnek bizony hasznát látják azok, a kik vele foglalkoznak.

De ki kell emelnünk azt is, hogy a kormány eme termelési ág meghonosításához nem szubvenczióval járult, mint azt levélírók hiszik, — sőt ilyent egy fillért sem adott eddig senkinek sem — hanem támogatja az állam szakértői útján azzal, hogy ők készítik a tervet, vezetik a terv megvalósításával kapcsolatos munkálatoakat, az üzemet illetőleg pedig gyakorlati útmutatást nyújtanak a gazdáknak. Nos, ennyi és ilyen irányú állami támogatással sikerült ezt a termelési ágat az országban meghonosítani s ha a pancsovai halászok fáradságot vennének magoknak arra, hogy például a vármegyéjük területén a Bega mellett fekvő *écskai* 1200 holdas tógazdaságot behatóbban tanulmányozzák, hamarosan meggyőződhetnének, hogy a világ halad s a ki megáll, az bizony elmarad, még a halászat terén is. Ha pedig az elmaradt ember fogyatékos szakértelme mellett az üzleti érdeket engedi felülkerekedni, egészen bizonyos, hogy ítélete helytálló nem lehet.

Observer.

Az első bajor halászati szakiskola.

Irta: Landgraf János.

(Befejezés.)

II. Halgazdaság.

a) Pisztrángtenyésztés. 15 óra.

A tenyésztés fogalma, feladata és célja. A pisztráng és társainak életmódja és szaporodása természetes vizekben. Anyahalak kiválasztása és eltartása. Mesterséges ikratermékenyítés. Az ikrák fejlődése és ennek tartama. Ikragondozás, számlálása és mérése. A költető víz és költőház. Költőedények. A különböző költőedények előnyei és hátrányai. A salmonidaikrák költése kavicsagyban és rácsos kavicsstartóban. Eme költetési rendszer előnyei és hátrányai. Ikraszállítás. Ikrakelés, ivadék gondozása és szállítása. Az ivadékkal való halasítás közvizekben és halastavakban. Pisztrángos tavak építése. Milyen legyen a víz? milyenek a tavak? s ezekhez szükséges műépítmények? A tavak tisztántartása. Éves ivadék termelése, szállítása és szabadjára eresztése. Anyahalak nevelése. Hízalás. Porontyok, éves ivadék és nagyobb halak tápláléka. Pondsótermelés. A különböző haltakarmányfélék összetétele és előkészítése.

A sebespisztráng, szivárványos pisztráng, a tengeri és tavi lazac, a saibling, a galócza, lazac és pérhal tenyésztése.

Halszállítás; a víz oxigéntartalma és ennek meghatározása. Szállító eszközök és vállalati üzemszabályok ismertetése.

b) *Pontytenyésztés.* 15 óra.

A mesterséges tenyésztés jelentősége. A ponty, mint a mesterséges tenyésztésre legalkalmasabb halfajta. A pontytenyésztés célja. A tenyésztés menetének áttekintése. A pisztrángtenyésztéssel szemben fennálló ellentétek. *A ponty és társainak élettana:* Természetes tartózkodó helyek és életmódja. Melegsükséglet. Téli álom. Ívása, a peték és a porontyok fejlődése. Kora és a kor megállapítása. Tenyészfajták. Mellékes halak és azok tulajdonságai. *Tóban való tenyésztés:* A tenyésztés menete hajdanában. Együttes tenyésztés és annak hátrányai. A kor szerint való elkülönítés. Növekedés és fejlődés helyes tenyésztés mellett. A hízlaló tó. Népeségi arány kiszámítása. Lehalászás. Bárka. Nyujtás. Növesztés I. és II. rendű tavakban. Népeségi arány kiszámítása. Teleltetés. Vegyes korú halakkal való népesítés. Fiasítás. Dubics-féle eljárás. *Mellékhalak:* Azok rendeltetése; kiválasztásuk, népeségük. Kistógazdák legcélszerűbb üzeme. *Tavak feljavítása:* Ennek szüksége. Az ugarolás és annak hatása. Magolás. Duzzasztott és ásott tavak. Jégtermelő tó. Trágyázás. Istálló- és mesterséges trágya. Meszezés. Szárazon és vízben végzett trágyázás. A növényzet ápolása és karbantartása. Iszap eltávolítása. *Mesterséges takarmányozás:* Célja és alkalmazása. Növényi tápanyagok. Tápérték. Állati lisztek. Pondrótenyésztés. A takarmányozás módja és terve. *A tóépítés:* A pontyostavak alapvető kellei. Vízsükséglet. Megfelelő talaj. Terepviszonyok. Töltéskészítés. Leccsapoló zsilip és annak beépítése. Tápláló és egyéb zsilipszerkezetek. Árvíz ellen való védekezés. Terelő árkok és a tófenék árokhálózata.

c) *Ráktenyésztés.* 4 óra.

A folyami rák teste és életmódja. Ivarszervek közti különbségek. Szaporodása és növekedése. A rák eltartása és tenyésztése. Szállítás és telepítés. Rákbetegség és azok elleni védekezés. Ráktelepítésnél követendő eljárás. A keskenyollójú rák életmódja és a folyami rákkal szemben mutatkozó különbségek.

d) *Nyílt vizekben űzött halgazdaság.* 15 óra.

A halászat fejlődése: Halfogás és halgazdaság. A halászat mint ipar és földművelés eszköze. A halászat jelentősége. *A gazdasági használat alapvető feltételei:* A különböző vizek és az azokban élő halfajták ösmeretése. A halállomány szaporítása. *A halasvizek felosztása:* A víz körforgása a természetben. Elpárolgás. Eső. Talajnedvesség, források, talajvíz, patakok, stb. Nyílt és zárt vizek. Folyó- és állóvizek. Folyó régiók és zónák. *A halállomány emelésével kapcsolatos segéd-eszközök:* Hasznos halak kímélése, káros halak pusztítása. Békés és ragadozó halak közti helyes számarány. Tisztán békés halak, avagy tisztán ragadozók tenyésztése. Mesterséges halasítás értékes halfajok szaporítása avagy vérfelfrissítés végett. *Folyóvizek hasznosítása:* Pisztrángos patak. Jövedelmező sporthalászat. Szabályozott pisztrángos patak értékesítése. Pérhalas patak kihasználása. Márnás folyó. Dévéres folyó. Rákos víz. *Tavakban űzhető gazdaság:* Meleg- és hidegvízű, lankás és mély tavak. Síkvidéki és hegyvidéki tavak. A halak életmódjának könnyítésével végzett javítások. Csuka- és süllőivadék szaporítása tavakban. A tó minden összes részeinek kihasználására irányuló elvek. *Halvédelem:* A halászati jog megoszlásából eredő bajok. Az ipar kártételei és azok ellen való védekezés. A kár megállapítása. A duzzasztók ártalmi. Hallépcsők és

halrácsok állítása. Mezőgazdaságból és a folyamatok szabályozásában rejlő bajok. Halorzás. *Halfogás és szerszámok:* A szokásos fogásmódok és szerszámok ösmeretése. A szerszámok konzerválása. *Halértékesítés és kereskedelem:* Az élőhalak eltartása. Halbárcák és hal-tartók. A halak leölése és a friss halak forgalombahozatala. Halfüstölés, sózás és szárítás. Halarak alakulása és állása a viláfgorgalomban. *Könyvelés:* A könyvvitel célja, a könyvelés mint a vizek gazdasági hasznosításának és kártalanításának alapja. Könyvvitel a kisüzemben. A hivatásos halász kiképzése gyűlések, előadások, tanfolyamok, halászati iskolák, folyóiratok, könyvek stb. útján.

III. *Halbetegségek és halellenségek.* 9 óra.

Bárcabeli betegségek: Costia, chilodon, ichthyophtirius betegségek, a pontyok vöröskórja, kelevénykór, piócabetegségek. *Takarmányozással kapcsolatos betegségek:* Mérgezések, bélhurut, kelevénykór, a peték degenerálódása a hízlalás és az anyahalak korai takarmányozása folytán. *Szállítással járó betegségek:* A zúzódással járó penészkór, hüléssel kapcsolatos bőrbajok. *Egyéb gyakoribb betegségek:* Pikkelyborzolódás, himlő, kergesség, tetvek. Chemiai szennyezés okozta bőr- és szilványbetegségek. Csontváz és szembetegségek. *Hal-ellenségek:* vidra, vízi patkány és cziczkány, halászó sas, sirályok, gémekek, jégmadár, rovar- és libella-lárvák, piócák; ezek életmódja és ellenük való védekezés.

IV. *Törvényisme.* 15 óra.

Bevezetés: A halászat védelme újabb törvényekkel. A halászati jog helyzete és fejlődése. Halászati rendtartás. Az egyes törvényes rendelkezések megokolása halgazdasági szempontból.

V. *A halászat emelését szolgáló intézmények és azok szervezete.* 3 óra.

Hatóságok. Törvényhozás. Állami szakértők és szakhivatalok. Oktatásügy. Társulatok és egyesületek.

VI. *Első segély baleseteknél.* 8 óra.

Vízbefulladás. Életjelenségek avagy halál megállapítása. Életrekeltés mesterséges lélegezéssel, gyakorlatokkal kapcsolatban. Ütőerek és visszerek sérüléséből eredő vérzések elkötése gyakorlati kísérletekkel. *Mérgezések:* vérmérgezés, halmérgezés. *Csonttörések és ficzások:* azok felismerése és bekötése. Égési sebek, rovarcsípések, állati marások és ezekhez hasonló sebesülések bekötése gyakorlati példakkal. Rögtönzött sínkötések; hordágyak és sebesültek szállítása. Mentőszekrények bemutatása és ösmeretése.

VII. *Elemi oktatás.*

a) *Német nyelvből.* 16 óra.

A hivatásos halász írásbeli érintkezése ügyfeleivel, szállítóival, egyesületekkel és szövetséggel, postával, vasúttal.

b) *Számtan és rajz.* 22 óra.

Hosszmértékek és azok fölosztása. Becslés és mérés. *Terület mértékek:* Egységek és azok alkalmazása. Régi és új mértékek közti kapcsolat. Becslése és felmérése különböző alakú területeknek. Mércze és annak alkalmazása. *Ürmértékek* és azok alkalmazása. A felmért, kizárólag a halászat köréből választott területek megfelelő kisebbitésben fel is rajzoltattak.

c) Könyvvitel. 12 óra.

A hivatásos halász könyvvitelének ösmertetése. Tőgazdasági, teletelési és népesítési táblázatok szerkesztése. Tulajdonképeni könyvelés: Birtokállomány, fogási, eladási és főkönyv berendezése és vitele.

VIII. Gyakorlati munkák. 61 óra.

Hálókötéshez szükséges szerszámok elkészítése. Hálókötés: Szákok, emelő hálók, varsák, marázsa hálók kötése és felszerelése. Hálóállítás.

Salmonida-ikrák szállításához való ládák s ezek betéteinek készítése. Tápláló és lecsapoló zsílippek, továbbá szabadzúgó, terelőművek stb. modelljeinek készítése.

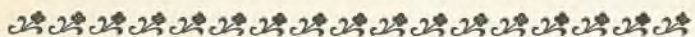
Közreműködés tavak lehalászásánál, barátságzilipek készítésénél és felállításánál, anyahalak magvaérettségének megállapításánál és az ikrák mesterséges termékenyítésénél. A költőházban szokásos munkálatok közül közreműködés a költetésnél, ikraszállítás és csomagolásánál, végre a mesterséges takarmány előkészítésénél és adagolásánál.

Ösmertetésünk befejezésül megemlíthetjük még, hogy a szervezeti szabályok értelmében a hallgatók száma 30-ban van megszabva. A tanulók felvételét az igazgató teljesíti, a mennyiben a folyamodó legalább 16 éves korának betöltését, iskolai kötelezettségeinek teljesítését és kiskorúaknál a szülők, illetve gyámnak hozzájárulását megfelelő hatósági okiratokkal igazolják. A német honos tanulók tandíjmentesek, sőt vagyontalanság esetén külön folyamodványra a bajor országos halászati egyesülettől 60 márka segélyt kaphatnak, a külföldiek ellenben a 6 hetes kurzus hallgatásáért 120 korona tandíjat tartoznak fizetni. A tanulók magaviselete felett a tanári kar őrködik s kifogások esetén fokozatos büntetést alkalmazhat. Az év végén a tanulók vizsgát tesznek s előmenetelükről bizonyítványt kapnak.

A legelső tanfolyam látogatóit illetőleg kiemelendő, hogy a 30 tanuló közül 12 volt halász, 13 pedig olyan, a ki halászattal mellékesen mint vadász, mezőgazda, hajós stb. foglalkozott, végre 5 tanuló addig semmiféle vonatkozásban nem állt ezzel a termelési ággal.

Kor dolgában a tanulók átlagos kora $21\frac{3}{4}$ év volt. A tanfolyam végével 30 tanuló jelentkezett vizsgára és azt olyan eredménnyel állották ki, hogy 26 tanuló igen jó, 2 jó és 2 kielégítően képesítettet.

Olvasva ezeket, önként felmerül az a kérdés, hogy vajjon nálunk miért késik a speciális halászati szaktanfolyamok szervezése. Elvégre ha valahol, nálunk különösen nagy szükség van a halászat ügyének ilyen módon való propagálására. Komoly akadályt erre annál kevésbé látunk, mert ma már a halászat ügyének szolgálatára rendelt hivatalok személyzete között könnyű lesz olyanokat találni, a kik mint előadók úgy elméleti mint gyakorlati irányban alkalmasak közreműködni. Szinte csak kezdeményezésre vár a kérdés, hogy annak megoldása már a jövő tél folyamán megtörténhessen. Nézetünk szerint az országos halászati egyesület ennek felkarolására ugyancsak hasznos szolgálatot tehetne.

A pontytetvek.

(Befejezés.)

Írta: Dr. Keller Oszkár.

A pontytetvek csak időleges és nem állandó élősködők. Ugyanis érzékszerveik, négy pár úszólábuk sokkal fejlettebbek, mint állandó élősködő fajrokonainknak, azonkívül, hogy párzás és peterakás időszakában, majd

bizonyos időközökben máskor is leválnak a halak bőréről és egy ideig szabadon úszkálnak, mind időleges élősködő voltukat erősíti meg.

Ha a pontytetvek rákapaszkodnak valamelyik hal bőrére, tövisszerű állkapcsaikkal megszúrják annak bőrét és a méregmirígygyel összefüggésben álló szűrőtövissel mérges anyagot visznek be a sebbe. A hal szöveteibe került méreg folytán helyi gyulladás, majd daganat keletkezik a seb körül és a gyengébb halak a sebzés után rövid időn belül elpusztulnak. A nagyobb és erősebb halak azonban a szúrás után nem hullanak el ilyen gyorsan, hanem, mint intézetünk akváriumainak nagyobb halain megfigyeltem, a szúrás után sajátságos tüneteket mutattak. Az ilyen nagyobb megszúrt halak testén a pikkelyek felmerednek és a kezdetben igen nyugtalan, minden cél nélkül ide-oda úszkáló halak mindig bágyadtabbá válnak, míg végre majdnem teljesen bénákká és érzéketlenekké lesznek. Rendszeresen arra az oldalukra fordulnak, a melyre a pontytetű rákapaszkodott és teljes nyugalomban fekszenek vagy az edény fenekén, vagy pedig a víz színén és csak nagy időközökben fel-felnyíló kopolytűfedőjük mutatja, hogy még élnek. Pár nap alatt azonban ezek legtöbbször is bekövetkezik a halál legtöbbször még akkor is, ha a baj ezen időszakában le is szedjük róluk az élősködőket. Ha a pontytetvek csak kis számban lepik el a hal testét és különben a hal fejlett és egészséges, akkor még nem nagy bajt okoznak. Az ilyen fertőzött hal ugyanis kövekhez és fadarabokhoz dörzsöli testének fertőzött részét és ilyen módon a legtöbbször meg is szabadul kellemetlen támadóitól. Ha azonban nagy számban lepik el az áldozatot, vagy a megtámadt hal gyengébb, fejletlenebb, akkor a megtámadott hal belepusztul a sebekbe. Az *Argulus foliaceus* L. különösen a pontytetű tavakban szokott enyhe teleken nagy mértékben elszaporodni s ilyen években nagy károkat okoz a pontyok között, míg az *Argulus phoxini* Leydig hasonló körülmények között a fűrges csellére és a pisztrángokra nézve lehet igen veszedelmes.

A pontytetvek elleni védekezés kétféle lehet, aszerint, hogy csekély számban, mintegy szórványosan lépnek-e fel egyes halakat támadva meg, vagy pedig nagy tömegben, járványszerűen, megfertőzve az egész halastavat. Ha csak szórványos fellépésüket észleljük, iparkodjunk a beteg halakat, a melyek a víz felszínén oldalukra fordulva a legtöbbször magukra vonják figyelmünket, óvatosan kihalszni és finom csiptető segítségével leszedni, avagy gyenge kefével ledörzsölni testükről a pontytetveket, azután a leszedetteket gyűjtjük össze és semmisítjük meg. Ez a munka bármilyen lelkiismeretesen hajtjuk is végre, még sem tökéletes. Nem minden fertőzött hal kerül ugyanis a kezünkbe és igen sok beteg halat már csak olyan állapotban veszünk észre, a mikor már az élősködők leszedésével sem segíthetünk rajtuk. És maguknak a pontytetveknek ilyen módon való eltávolítása sem mondható egészen tökéletesnek, még akkor sem, ha azt a lehető leggondosabban végezzük. Az apró, szabad szemmel nem valami jól látható pontytetvek ugyanis rendszeren a test rejtettebb részein, így a mellúszók alatt szoktak különös szeretettel megtelepedni s itt sokszor kikerülik a vizsgálódó figyelmét. Sokkal tökéletesebb és biztosabb a védekezésnek és orvoslásnak a második és az egyedüli helyes módja, a melyet haltenyésztőinknek nem győzők eléggé ajánlani, még pedig nemcsak egyedül a pontytetvek, hanem az összes állati és növényi élősködők ellen mindannyiszor, a hányszor azok hirtelen nagy

mennyiségben lépnek fel. A baj orvoslásának ez a módja a halastavaknak időszakos lecsapolásában áll, úgy azonban, hogy a tófenék néhány hétig szárazon maradjon. Ilyen módon a tóban levő összes élősködő szervezet teljesen elpusztul és egyáltalában nincs szükség a kiszáradt tófenék meszezésére. Különben a halastó gyakori tisztítása, a vízi növényeknek, vízben levő köveknek, ágaknak, fadaraboknak, beteg és elhullott halaknak és mindazon tárgyaknak eltávolítása, a melyek alkalmas tanyául szolgálhatnak a növényi és állati élősködőknek, csak előnyére és hasznára válik a halgazdaságnak és éppen ezért minél sűrűbben alkalmazandó.

A kelevénykórról.

Dél-Németország vizeinek pisztrángállományát veszedelmesen pusztította a múlt évben az ú. n. *kelevénykór* (Furunkulosis). A hal bőrén borsónyi nagyságú pattanások támadnak, a melyek felfakadnak s genyedő fillérnyi nagyságú seb támad nyomukban. Az állat e közben teljesen elveszti életvidámságát, ellustul, sebeire csakhamar rárakodik a penész s 10—12 nap alatt áldozatul esik a betegségnek. A betegséget felfedezése után mintegy 12 évig csak mesterséges tenyésztésekben ismerték; az 1909. évben azonban, a mint arról e lapokban is már szó esett, a természetes szabad vizekben is fellépett, még pedig járványszerűleg.

A müncheni bajor királyi halélettani kísérleti állomás ebből az alkalomban igen beható vizsgálódásokat folytatott, a melyeknek gyakorlatilag is rendkívüli fontos főbb eredményeit *dr. M. Plehn* az *Allgem. Fischerei Zeitung* 1910. évi 10. számában teszi közzé.

A betegséget tudvalevőleg növényi belső élősd, *baktérium* idézi elő. A betegségokozó csira legfőképpen az eledellel jut az emésztőszervekbe s ha ott el nem pusztul, könnyen felszívódik a vérbe, a hol aztán pusztító munkáját végzi.

A teljesen egészséges állat gyomornedvei gyakran képesek ezeket a baktériumokat megölni; nem történik azonban bajuk, ha valami emésztési zavar következtében a gyomor nedvei kóros változást szenvednek, a baktériumnak nem ártanak s a fertőzés könnyen megtörténik. A mindenképpen szem előtt tartandó tisztaságon kívül tehát különösen ügyelni kell a halak etetésére s a táplálék elkészítésére. A túlságos etetéssel, avagy nehezen emészthető táplálék nyújtásával a fent jelzett emésztési zavarok igen könnyen beállnak s azzal együtt a fertőzés veszedelme is.

Érdekes dolog, hogy míg a *sebes pisztráng* és a *saibling* igen érzékeny a kór iránt, addig a *szivárványos pisztrángot* alig bántja. Igaz, hogy megkaphatja az is a betegséget, sőt szabad vízben is találtak megbetegedett állatot, de ellentállóbb voltát feltétlenül bizonyítja az, hogy etetéssel, tehát a gyomor útján sohasem sikerült a mesterséges fertőzés, hanem csak a bőr alá s az izomzat közé való fecskendezéssel. *Dr. Plehn* a szivárványos pisztráng kisebb fogékonyságát a betegség iránt annak gondolja tulajdoníthatni, hogy a gyomor nedve nagyobb savtartalmú.

A természetes, szabad vizekben csak nagyobb halaknál észlelték a betegséget; de az állomáson végzett kísérlet szerint az ivadéokra is épp oly veszedelmes. Igen valószínű, hogy a szabad vízben megbetegedő ivadékokat, mihelyt egy kissé elgyengül, azonnal felfalják a nagyobbak.

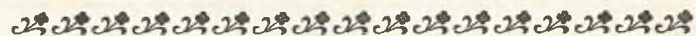
Igen meglepő volt az az észlelés, hogy az *ikra s az ikrából kikelt zsenge ivadék* teljesen érzéketlen a betegség iránt. Többszöri fertőzési kísérlet teljesen sikertelen maradt. Ebből azt következteti *dr. Plehn*, hogy ikrák s zsenge ivadék beszerzésénél nem kell túlságosan aggodalmaskodni, ha az illető tógazdaságban esetleg elő is fordult szórványosan a furunkulosis. De csak annyit mer mondani, hogy: „Azoknak ikrá s zsenge ivadéktermése azért mégis teljesen normális lehet”, amivel egyáltalán nincs biztosítva az ember a fertőzés lehetősége ellen. Mert átjöhet az a baktérium a vízzel, a csomagoló anyaggal stb. is. Aztán meg az iránt marad adós a felelettel, hogy az esetleg fertőzött vagy már beteg állatoktól származó ikrából egészséges nemzedék nevelhető-e? Mindezek folytán tehát az olyan halgazdaságokkal s ivadékokkal szemben, a hol betegség előfordul, a kellő tartózkodás nagyon is ajánlatos.

Gyakorlatilag pontos az a megállapítás, hogy a betegség iránt a többi pisztrángfélék, így a *pérhal* és a *galócza* is fogékony; sőt egy ízben kelékes-csukát is találtak. A betegséggel szemben való óvatosság tehát részünkről is, a hol szintén vizeink igen értékes halállománya volna fenyegetve, nagyon is ajánlatos.

A vizek egyébként való fertőzése, piszkítása természetesen nagyban elősegítheti azt, hogy a betegség járványszerű jelleget öltson.

Fontos dolog s nagy szerencse azonban, hogy a betegség okozó baktériumok a melegség iránt felette érzékenyek; már 40° C. hőmérséklet mellett is néhány perc alatt elpusztulnak. Leghathatósabb védekezés tehát a járvány terjedése ellen, hogy a halászó szerszámokat szállító edényeket jó meleg, ha lehet forró vízben mentől gyakrabban kiöblögtessük.

A németországi járvány, mint olyan, megszűnt ugyan már, de megbetegedési esetek még újabban is mutatkoznak. Résen kell tehát lennünk. *Répassy M.*

Oroszországból.

Oroszországnak eddig ősi állapotban levő vizeit halászatiilag olyannak tekintették, mint a természetes halbőség netovábbját. A fáma szinte kiapadhatatlannak hirdette eme vizek mesés halbőségét. Ugyilátszik azonban, nem annyira a haladó kultúra, mint inkább a zsarolássá fajult halfogás, ott is megérlette szomorú gyümölcseit: a kövizekből szemlátomást pusztulnak a halak. E miatt az orosz kormány sem térhet ki az elől a feladat elől, hogy a halfogás törvényes szabályozásával véget vessen az oktalan halpusztításnak. Érdekesen illusztrálja ezt a helyzetet a rostowi cs. és kir. osztrák-magyar alkonzulnak felettes hatóságához intézett egyik legújabb keletű hivatalos jelentése, a melyikből a következőket idézzük:

A donmenti tartomány atamánja, a halfogást illetőleg következő rendeletet bocsátotta ki:

1. Tilos a Don folyóban és ahhoz tartozó vízhálózatban halakat és rákokat eladni, venni, tartani, avagy szállítani, amennyiben a következő méreteknél kisebbek:

Viza 106 $\frac{1}{2}$ cm., tok 71 cm., sőreg 53 $\frac{1}{4}$ cm., kecsége 26 $\frac{1}{2}$ cm., csuka, süllő, dévér és ponty 22 $\frac{1}{4}$ cm., rák 9 cm. Ezen hosszak a perczos halaknál a szemtől, a többieknél és a ráknál a fej elejétől a fark végéig mérendők. Az ennél kisebb halak elkobzandók és ha élnek, a vizekbe bocsátandók, egyébként megsemmisítendőek.

2. Tilalmi időben alkalmazott hálók, kézi hálók és

horgok is elkobzandók, s hat hónap után, a hatóság rendelkezésére elárverezendők.

3. Ha a rendelet hatályát érintő területen értékesített, avagy szállított halakról bebizonyul, hogy azok a szóban forgó tartomány vizeiből törvényellenesen fogattak, utólagosan is felelősségre vonandók a tettesek.

Eme rendelkezés az eddig hatályban állott tilalmaknak szigorítását jelenti és következménye a Don és mellékvizei halászata folytonos hanyatlásának, mely körülmény, Oroszország egyéb vidékeiről is sűrűn felhangzó s a halzsákmánynak évről-évre való apadását hangoztató panaszokkal egyetemben eddig is számos bizottságot és értekezletet foglalkoztatott.

Legújabbban, a Fekete-tenger északnyugati partjain lakó halászok követelése folytán, az orosz földművelési minisztériumot nagyban foglalkoztatja ama bajok megszüntetése és orvoslása, a melyek az aprószemű hálókál űzött visszaélések folytán fenyegetik az említett vizek halászatát. E végből már törvényjavaslatot is terjesztett a дума elé, a mely javaslat szerint:

1. tiltva lenne az Azowi- és a Fekete-tengerben, valamint ez utóbbinak folyórendszerében a halászatot aprószemű hálóval űzni és

2. a jelzett területeken porczos halakat fogni, illetve árúba bocsátani, — ha azok a következő mérettel nem bírnak: viza 100 cm., tok 80 cm., sőreg 60 cm., kecsége 35 $\frac{1}{2}$ cm. — büntetés terhe mellett tilos; a méretek a fej közepétől a fark végéig értendők, úgy mégis, hogy egytized résznyi eltérés nem büntethető.

Mint az újságok híradásaiból kivehető — mondja tovább az említett jelentés — a Fekete-tengerben mindössze 1908. év óta alkalmazzák az apróbb szemű hálókat, de azóta a velük elért nagyobb halzsákmány révén olyannyira elterjedtek, hogy a múlt évben már 3 gőzös dolgozott ilyen eszközökkel s közülök egy, 1908 szept. 1-től 1909 június 1-ig 27 járat alatt 20,500 pud halzsákmányra tett szert. E zsákmány értékét az jellemzi, hogy 80% tokból, a többi része pedig vízből és lapos tengeri halból állt. A tokok átlagos súlya darabonként 11—12 font, a vizáké 5—15 és a többi halaké 3—20 font közt mozgott. Ezen halirtásnak elejét veendő, valamint a rendőri tilalmakat már területileg érdekelt idegen államokra is kiterjesztendő, a mennyiben t. i. a Fekete-tenger vidékéről van szó, az orosz földművelési kormány lépéseket tett a külügyminiszternél, hogy ez valamennyi a Fekete-tenger vízvidékéhez tartozó államoknak eme célú szolgáló egyezmény kötését kezdeményezze.

A porczos halak mértéktelen fogását az illetékes körök azért tartják veszedelmesnek, mert nemcsak egy értékes halfaj kipusztulása forog szóban, hanem sok ezer olyan ember érdeke is, a kik a Fekete- és Azowi-tenger partján mint munkások foglalkoznak a halfogással és Oroszország más tartományaiból vonulnak oda, hogy munkát, illetve keresetet biztosítsanak maguknak. ss.

TÁRSULATOK.

A Szatmár-vitkai halászati társulat augusztus 31-i rendes évi közgyűlésén *Vajay Károly* bejelentette, hogy csupán Szatmárnémeti város halászata van bérbe adva, azonban ez is úgy, hogy a város a szerződést bármikor felmondhatja. Ennélfogva kimondották, hogy a szakaszos bérbeadás 1910. okt. 1-től kezdődő 6 évre terjedőleg foganatosítandó. A nyilvános árverés szept. 14-én történik. A választmány által beterjesztett költségvetést 250 K bevétel s ugyanennyi kiadással elfogadta a közgyűlés. A lemondás folytán megüresedett igazgatói állásra *Kövessy Győző* választott. m.

Alsó ungviedéki halászati társulat címmel új halászati társulat alakult az Ung folyónak Ungvár város felső határától a Laborcz folyóba való beömléséig terjedő szakaszára szeptember 2-án Pálócson. A társulat vízterülete mintegy 450 kat. hold. A társulat elnökévé megválasztott *Olcsváry József* körjegyző, pálóczi lakos, alelnök-igazgatóvá pedig *Szabó Gyula*. m.

Új halászati társulat. Szeptember hó 7-én alakult Déván „Hunyadvármegyei Marosi Halászati Társulat”, melynek kötelékéhez a Maros folyónak Zám község alsó határától, Kokaj község felső határáig terjedő szakasza tartozik. Az alakuló közgyűlésen nagy számmal megjelent érdekeltség egyhangúlag a társulás mellett foglalt állást és letárgyalván az alapszabályokat, elnökké: Dr. Kemény Józsefet, alelnök-igazgatóvá: Csathó Pált választották meg. Az üzemtervet a társulat következő közgyűlése fogja megállapítani. K.

VEGYESEK.

Halálozás. *Dezsényi Árpád* dr., a Balatoni Halászati Társulat elnöke, f. hó 7-én szívszélhüvésben hirtelen meghalt. Azok között, kik őt gyászolják, a mi részvétünk is helyet kér magának, hiszen a halászat ügyének egyik régi buzgó munkását bírtuk benne. Nyugodjék békével.

A pisztráng-ivadék etetése zsengekorában igen nagy figyelmet igényel. Ha megfelelő, vagyis olyan tavaink nincsenek, a melyekben elegendő természetes táplálék terem, akkor gyűjtsük össze más állóvizekből az élő természetes táplálékot, az apró rákféléket, legfőképpen a *Daphnia*-kat. Holt táplálékul még legjobb a friss *marhalep*, a melyet finomra összevagdálva, illetőleg szétdörzsölve, napjában kétszer-háromszor kis adagokra osztva adunk a szikzacskóját elfogyasztotta ivadéknak. Bernben, a mint *dr. G. Surbeck* írja, a kantonális költőtelepen ezzel az etetéssel igen jó sikereket értek el. Semmi esetre sem szabad az ivadéknak valami mesterséges *húslisztet* adni, mert attól bélgyulladásra kap és elpusztul. Egy svájci pisztráng-költő-telepen nemrég ez okból pusztult el csaknem az összes ivadék. (Schweizerische Fischerei Zeitung 1910. 407.) p.

A német mezőgazdasági egyesület a Hamburgban tartott kiállítás alkalmával megvizsgálta az álló- s folyóvizek növényzetének irtására szolgáló eszközöket. A vizsgálatot 1910. július 7-én a Havel folyóban s a Lechnitzsee-ben tartották Oranienburg mellett. Az első díjat *Rössing* (Bärwalde b. Whyst, Schlesien) nyerte el ismert csuklósaszájával, a melyek 5 méteres munkásával a legjobb, leggyorsabb s legtisztább munkát végezték. A 2. díjat *Ziemen* kapta sodronyűrűszével és a *Vetschauer Maschinenfabrik* nádvágógépével. p.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgönczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított **wittingau** pontyot és anyapontyot, bajorországi **aischgründi** 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a **Tógazdasági Intézőség Sárd** és **dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.**